

WAT ZOU JE DOEN MET

BURGERS BESLISSEN MEE OVER GEMEENTELIJKE BEGROTING

Al in vijftien Nederlandse gemeenten praten burgers mee over de samenstelling van de lokale begroting. Het leidt tot een grotere betrokkenheid van de inwoners, meer transparantie inzake de uitgaven en een betere kwaliteit van de gemeentelijke dienstverlening.

Tekst: Joop Hofman, directeur participatiehuis Rode Woude, en Mikis de Winter, expertisecentrum Open Overheid

at zou je doen met een miljoen? Zo luidde de slogan van het burgerbegrotingstraject in Antwerpen. Normaal gesproken een puur hypothetische vraag. Maar voor de inwoners van Antwerpen opeens een hele reële opgave. Het gemeentebestuur liet hen namelijk meebeslissen over 10 procent van de totale begroting (1,1 miljoen euro). Het ging daarbij onder meer om eenzaamheidsvraagstukken, fietsvriendelijke straten en een plek voor jongeren in de stad. De inwoners stonden ook zelf aan het roer bij de uitvoering.

BREDA ZET EERSTE STAPPEN

Wethouder Patrick van Lunteren vertelt over Breda Begroot. Hiermee zette de gemeente in 2015 de eerste stappen naar burgerbegroting. 'Wij laten inwoners zelf kiezen waar Breda een deel van het geld aan besteedt. In 2015 deden we dat in de wijk Prinsenhage en het dorp Prinsenbeek. En in 2016 doen we dat voor geheel Breda. Voor de toekomst heb ik het beeld van een markt waar inwoners zelf een boodschappenmandje krijgen. De gemeente heeft daar al van alles ingestopt, maar dat kunnen inwoners dan voor een deel terugleggen en er andere boodschappen in terug doen. Zowel online als offline. Waarom wel het buurthuis open houden, terwijl we het geld ook aan armoedebestrijding kunnen besteden of andersom? De inwoners beslissen uiteindelijk zelf.'

Patrick van Lunteren schat in dat inwoners straks op ongeveer 250 van de 600 miljoen euro invloed kunnen uitoefenen. 'Het is aan de wijken zelf waar ze over willen praten: van de stoeptegels tot aan de armoedebestrijding. Of vooral de buitenruimte, de speeltuinen, fietspaden of voetgangersoversteekplaatsen.' Maar samen beslissen betekent volgens de wethouder daarna ook samen doen: 'Bijvoorbeeld in de vorm van wijkdeals met inwoners waarbij we afspreken dat er een extra speeltuin komt in ruil voor een stukje groenonderhoud door de bewoners zelf.'

VEERTIEN GEMEENTEN AAN DE SLAG

In Nederland is Oldebroek de eerste gemeente die 'burgerbegroot' en Breda is in 2016 aan het experimenteren. In een Leerkring Burgerbegroting aangejaagd door het ministerie van BZK zijn inmiddels wel veertien gemeenten zich aan het voorbereiden op eigen lokale vormen van burgerbegrotingen. In de loop van 2016 en 2017 zal dat merkbaar worden in Groningen, Lelystad, Medemblik, Tubbergen, Haarlemmermeer, Leiden, Schiedam, Vlaardingen, Roermond, Oss, Cuyk, Deventer en natuurlijk Oldebroek en Breda

Ook in Nederland snuffelen verschillende gemeenten voorzichtig aan deze vorm van participatie. Waarom? Volgens de brochure 'Nederland op weg naar

burgerparticipatie' (een uitgave van Binnenlandse Zaken) brengt de burgerbegroting ten minste vier voordelen: directe burgerparticipatie bij besluitvorming, een transformatie van passieve inwoners naar actieve burgers, transparantie in overheidsfinanciën en merkbare verbetering van de kwaliteit van de dienstverlening en de infrastructuur.

GEEN KOPLOPER

De eerder genoemde brochure over dit onderwerp definieert burgerbegroting als: 'een besluitvormend proces waarin burgers meedenken en onderhandelen over het verdelen van publieke geldbronnen.' We zijn in Nederland geen koploper als het gaat om het toepassen van burgerbegroting. Daarvoor moeten we naar Brazilië. In Porto Alegre denken jaarlijks 30.000 inwoners mee om tot een goede begroting te komen. De stad met 1,4 miljoen inwoners werkt al sinds 1989 met wat ze noemen 'orçamenta participativo': een systeem dat

EEN MILJOEN?

Het gemeentebestuur van Antwerpen liet burgers meebeslissen over 10 procent van de totale begroting (1,1 miljoen euro).

oorspronkelijk werd geïntroduceerd om het enorme begrotingsgat te dichten. Alle zestien districten beslisten over hun eigen onderwerpen en daarnaast zijn er zes stadsbrede thema's die door inwoners worden gebudgetteerd. Inwoners geven aan welke initiatieven en projecten zij nodig achten. Nadat de begrotingen zijn vastgesteld worden ze ook ingeschaald bij de uitvoering.

SUCCESSFACTOREN

Ook in Nederland wordt sinds kort geëxperimenteerd met de burgerbegroting. En dat gaat niet vanzelf. Het ministerie van Binnenlandse Zaken noemt een aantal succesfactoren: commitment van het bestuur; een proces van meerdere bijeenkomsten; openbare, publieke onderhandeling, en openbare maatschappelijke verantwoording van de resultaten. Wat dat in de praktijk betekent, zien we bijvoorbeeld in Breda en Oldebroek (zie kaders). Daar worden op wijk- en dorps-

niveau experimenten uitgevoerd met een vorm van burgerbegroting. Die experimenten zijn aangesloten bij de Democratic Challenge, het experimenteerprogramma van BZK en VNG voor lokale democratievernieuwing. De Democratic Challenge is een leerkring Burgerbegro-

ting gestart met vijftien gemeenten. Iedere gemeente doet het op zijn eigen manier, maar ze kunnen veel van elkaar leren.

Meer weten?

www.democraticchallenge.nl

OLDEBROEK DOET MEER MET MINDER GELD

In de gemeente Oldebroek gaan ze een stap verder dan in Breda. Ze vroegen zich af wat er zou gebeuren als burgers zelf het groen beheren in hun wijk, de zorg organiseren, duurzaamheidsprojecten opzetten, en omzien naar mensen die het niet zo makkelijk hebben?

Om daarachter te komen vroegen ze de dorpen in de gemeente wie er wilde experimenteren met burgerbegroting om zo de verantwoordelijkheid van de wijken/dorpen meer bij de inwoners te leggen en hen te voorzien in de middelen die ze daarvoor nodig hebben. Onder andere het dorp Oosterwolde wilde daar graag aan mee doen. Nu, een jaar later wordt er geëvalueerd. En de resultaten zijn boven verwachting. Op alle toetspunten (vergroten eigenaarschap bewoners, kwaliteit oplossingen, verhouding inwoners-gemeente, instrument burgerbegroting) zien zowel de gemeente als de inwoners een vooruitgang. Straten zijn mooier, mensen zien meer naar elkaar om en er wordt meer gedaan met minder geld.